

PRAWO KARNE

Zarys problematyki

Jerzy Lachowski, Andrzej Marek

SERIA AKADEMICKA

4. WYDANIE

PRAWO KARNE

Zarys problematyki

Jerzy Lachowski, Andrzej Marek

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

4. WYDANIE

Stan prawny na 1 stycznia 2018 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Anna Dudzik

Łamanie
Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2018

ISBN 978-83-8124-245-5
4. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Część I

NAUKA O PRZESTĘPSTWIE I ZASADACH ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

Rozdział I

Pojęcie prawa karnego i jego podział	19
1. Pojęcie prawa karnego i jego cechy szczególne	19
2. Podział prawa karnego.....	20
3. Funkcje prawa karnego.....	25
4. Źródła prawa karnego.....	27
Pytania kontrolne i problemowe.....	29

Rozdział II

Budowa i wykładnia przepisów prawa karnego	31
1. Budowa przepisów prawa karnego.....	31
2. Wykładnia przepisów prawa karnego	37
Pytania kontrolne i problemowe.....	40

Rozdział III

Zasady obowiązywania ustawy karnej.....	41
1. Zakres obowiązywania ustawy karnej	41
1.1. Temporalny zakres obowiązywania ustawy karnej	41
1.2. Zasady obowiązywania ustawy karnej co do miejsca.....	45
1.3. Podmiotowy zakres obowiązywania ustawy karnej.....	47
2. Skutki skazania poza granicami RP	50
3. Wpływ zmiany ustawy na odpowiedzialność karną.....	50
Pytania kontrolne i problemowe.....	55

Rozdział IV

Nauka prawa karnego i nauki z nią związane	57
1. Rozwój nauki prawa karnego.....	57
1.1. Nurt humanitarny w prawie karnym.....	57
1.2. Szkoła klasyczna prawa karnego.....	59
1.3. Szkoła antropologiczna.....	60
1.4. Szkoła socjologiczna.....	61
2. Współczesny nurt neoklasyczny.....	62
3. Teoria ekonomiczna	63
4. Nauka prawa karnego a nauki pokrewne	63
4.1. Kryminologia i kryminalistyka	63
4.2. Polityka kryminalna i nauki penitencjarne.....	64
Pytania kontrolne i problemowe.....	65

Rozdział V

Definicja przestępstwa.....	67
1. Elementy struktury przestępstwa	67
1.1. Czyn w prawie karnym.....	67
1.2. Pojęcie czynu zabronionego.....	70
1.3. Zagadnienie bezprawności kryminalnej	71
1.4. Zawinienie jako przesłanka odpowiedzialności karnej.....	72
1.5. Element materialny w strukturze przestępstwa	73
2. Zdolność do ponoszenia odpowiedzialności karnej z uwagi na podmiot.....	75
3. Pojęcie ustawowych znamion przestępstwa i ich systematyka.....	79
4. Ogólna klasyfikacja przestępstw	86
4.1. Podział przestępstw ze względu na podmiot	86
4.2. Podział przestępstw ze względu na formę czynu.....	87
4.3. Podział przestępstw ze względu na wagę czynu	89
4.4. Podział przestępstw ze względu na skutek. Zagadnienie związku przyczynowego.....	91
4.5. Podział przestępstw ze względu na typ rodzajowy	97
4.6. Podział przestępstw ze względu na tryb ścigania.....	99
Pytania kontrolne i problemowe.....	100

Rozdział VI

Zagadnienie strony podmiotowej czynu zabronionego oraz winy w prawie karnym.....	103
1. Postacie strony podmiotowej czynu zabronionego	103
1.1. Umyślność i jej formy	103
1.2. Nieumyślność i jej formy.....	107
1.3. Mieszane postacie strony podmiotowej	110
2. Istota winy w prawie karnym	112

2.1. Teorie winy	112
2.2. Definicja winy	115
3. Funkcje winy w prawie karnym	116
Pytania kontrolne i problemowe	118

Rozdział VII

Okoliczności uchylające kryminalną bezprawność czynu	119
1. Istota kontratyty i jego miejsce w strukturze przestępstwa	119
2. Kontratyty kodeksowe	121
2.1. Obrona konieczna	121
2.2. Stan wyższej konieczności	127
2.3. Kolizja obowiązków	129
2.4. Ryzyko nowatorstwa	131
3. Kontratyty pozakodeksowe	132
3.1. Ryzyko sportowe	132
3.2. Działanie w granicach uprawnień i obowiązków	133
3.3. Karcenie małoletnich	134
3.4. Rola zgody dysponenta dobra prawnego	135
3.5. Zabiegi lecznicze	137
Pytania kontrolne i problemowe	138

Rozdział VIII

Okoliczności dekompletujące podmiotowe przesłanki odpowiedzialności karnej	139
1. Istota okoliczności wyłączających winę a wyłączenie umyślności lub nieumyślności	139
2. Poszczególne okoliczności dekompletujące podmiotowe przesłanki odpowiedzialności karnej	140
2.1. Pojęcie błędu i jego rodzaje	140
2.2. Błąd co do faktu	142
2.3. Błąd co do bezprawności	147
2.4. Błąd co do okoliczności wyłączającej odpowiedzialność karną	148
2.5. Stan wyższej konieczności i kolizja obowiązków	149
2.6. Działanie w warunkach rozkazu	150
2.7. Niepoczytalność i poczytalność ograniczona w stopniu znacznym	152
3. Problem odpowiedzialności karnej za czyn popełniony w stanie zawinionej niepoczytalności lub poczytalności znacznie ograniczonej	154
Pytania kontrolne i problemowe	156

Rozdział IX

Formy popełnienia czynu zabronionego	157
1. Formy stadialne popełnienia czynu zabronionego	157

1.1. Istota form stadialnych	157
1.2. Charakterystyka poszczególnych form stadialnych.....	157
1.2.1. Przygotowanie	157
1.2.2. Usiłowanie	160
2. Formy współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego	166
2.1. Modele odpowiedzialności karnej za współdziałanie w popełnieniu czynu zabronionego	166
2.2. Charakterystyka poszczególnych form współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego.....	168
2.2.1. Formy sprawstwa i współsprawstwa	168
2.2.2. Podżeganie i pomocnictwo	173
Pytania kontrolne i problemowe.....	176
 Rozdział X	
Zbieg przepisów ustawy.....	179
1. Istota zbiegu przepisów ustawy	179
2. Pomijalny zbieg przepisów ustawy i jego konsekwencje	179
3. Rzeczywisty zbieg przepisów ustawy i kumulatywna kwalifikacja prawna.....	182
Pytania kontrolne i problemowe.....	184
 Rozdział XI	
Zbieg przestępstw	185
1. Istota zbiegu przestępstw.....	185
2. Prawna jedność przestępstwa (pomijalny zbieg przestępstw)	186
2.1. Przestępstwa wieloczynowe.....	186
2.2. Przestępstwa o alternatywnie określonych znamionach czynności wykonawczej	186
2.3. Przestępstwo ciągle	187
2.4. Czyny współukarane	190
2.5. Przestępstwo trwałe	191
2.6. Przestępstwo złożone.....	192
3. Zbieg rzeczywisty przestępstw	192
3.1. Przesłanki rzeczywistego zbiegu przestępstw.....	192
3.2. Zasady orzekania kary łącznej	193
Pytania kontrolne i problemowe.....	200

Część II

ŚRODKI REAKCJI NA CZYN ZABRONIONY

Rozdział I

Kary	205
1. Pojęcie kary kryminalnej i katalog kar	205
2. Grzywna.....	208
3. Kara ograniczenia wolności.....	211
4. Tak zwana kara mieszana.....	214
5. Terminowa kara pozbawienia wolności i zasady jej wykonywania	215
6. Kara dożywotniego pozbawienia wolności	218
Pytania kontrolne i problemowe.....	219

Rozdział II

Środki karne i kompensacyjne oraz przepadek	221
1. Uwagi ogólne.....	221
2. Środki karne.....	222
2.1. Pozbawienie praw publicznych.....	222
2.2. Zakazy lub nakazy określonego zachowania	224
2.3. Świadczenie pieniężne	233
2.4. Podanie wyroku do publicznej wiadomości.....	234
3. Przepadek.....	234
4. Środki kompensacyjne.....	241
4.1. Obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za krzywdę.....	241
4.2. Nawiązka	243
Pytania kontrolne i problemowe.....	245

Rozdział III

Środki związane z poddaniem sprawy próbie	247
1. Pojęcie, cele i formy probacji.....	247
2. Warunkowe umorzenie postępowania.....	248
3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary.....	253
4. Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności.....	261
Pytania kontrolne i problemowe.....	266

Rozdział IV

Środki zwalczania recydywy oraz przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej	269
1. Recydywa.....	269
1.1. Pojęcie recydywy	269
1.2. Przesłanki i skutki recydywy szczególnej.....	270
2. Przestępczość zawodowa, zorganizowana i terrorystyczna	272

2.1. Pojęcie przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej..	272
2.2. Środki przeciwdziałania przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej	274
Pytania kontrolne i problemowe.....	276

Rozdział V

Wymiar kary	277
1. Pojęcie i zasady sądowego wymiaru kary	277
2. Dyrektywy sądowego wymiaru kary	279
3. Nadzwyczajny wymiar kary	284
3.1. Nadzwyczajne obostrzenie kary.....	284
3.2. Nadzwyczajne złagodzenie kary	285
3.3. Darowanie kary	288
Pytania kontrolne i problemowe.....	290

Rozdział VI

Środki zabezpieczające	291
1. Pojęcie oraz geneza środków zabezpieczających.....	291
2. Zasady stosowania środków zabezpieczających.....	291
3. Rodzaje środków zabezpieczających.....	294
4. Skutki uchylania się od środka zabezpieczającego	295
Pytania kontrolne i problemowe.....	296

Rozdział VII

Uchylenie karalności. Zatarcie skazania	297
1. Pojęcie okoliczności uchylających karalność.....	297
2. Przedawnienie.....	297
3. Ustawowe klauzule niekaralności.....	300
4. Zatarcie skazania	301
Pytania kontrolne i problemowe.....	303

Część III

ZAGADNIENIA CZĘŚCI SZCZEGÓLNEJ

Rozdział I

Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	307
1. Zamach stanu	307
2. Zamach na konstytucyjny organ Rzeczypospolitej Polskiej.....	308
3. Szpiegostwo	310
4. Przestępstwa w stosunkach międzynarodowych	312
Pytania kontrolne i problemowe.....	313

Rozdział II

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	315
1. Zabójstwo oraz inne przestępstwa polegające na spowodowaniu śmierci człowieka.....	315
2. Przestępstwa polegające na spowodowaniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia człowieka.....	320
3. Przestępstwa polegające na przerywaniu ciąży.....	323
4. Przestępstwa polegające na spowodowaniu uszczerbku na zdrowiu.....	325
5. Przestępstwo nieudzielenia pomocy.....	327
Pytania kontrolne i problemowe.....	327

Rozdział III

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	329
1. Przestępstwo polegające na spowodowaniu zdarzenia powszechnie niebezpiecznego	329
2. Spowodzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa zdarzenia powszechnie niebezpiecznego	330
3. Przestępstwa związane z terroryzmem	331
Pytania kontrolne i problemowe.....	333

Rozdział IV

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	335
1. Spowodzenie katastrofy i wypadek komunikacyjny.....	335
2. Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	340
3. Niewykonanie polecenia zatrzymania pojazdu mechanicznego.....	341
4. Odpowiedzialność karna dyspozytora oraz osoby zapewniającej bezpieczeństwo w ruchu	342
5. Niestosowanie się do decyzji o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami	342
Pytania kontrolne i problemowe.....	343

Rozdział V

Przestępstwa przeciwko wolności, czci i nietykalności cielesnej	345
1. Przestępstwo pozbawienia wolności człowieka oraz handlu ludźmi.....	345
2. Groźba karalna.....	347
3. Zmuszanie do określonego zachowania.....	349
4. Utrwalanie wizerunku nagiej osoby.....	351
5. Wykonanie zabiegu bez zgody pacjenta.....	351
6. Naruszenie miru domowego.....	352
7. Pomówienie, zniewaga i naruszenie nietykalności cielesnej	353
Pytania kontrolne i problemowe.....	355

Rozdział VI

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.....	357
1. Zgwałcenie oraz wymuszenie innej czynności seksualnej.....	357
2. Przestępstwo seksualnego wykorzystania bezradności lub zaufania	359
3. Przestępstwa seksualne przeciwko małoletnim.....	360
4. Przestępstwa związane z pornografią.....	362
5. Przestępstwa związane z prostytutką	363
Pytania kontrolne i problemowe.....	364

Rozdział VII

Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	367
1. Przestępstwo bigamii	367
2. Znęcanie się nad osobą najbliższą lub zależną	368
3. Uchylenie się od alimentacji	369
4. Przestępstwa przeciwko opiece	371
Pytania kontrolne i problemowe.....	373

Rozdział VIII

Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego	375
1. Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	375
2. Sprzedajność, przekupstwo i płatna protekcja	378
3. Nadużycie władzy	381
Pytania kontrolne i problemowe.....	381

Rozdział IX

Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	383
1. Wywieranie wpływu na czynności sądu.....	383
2. Fałszywe zeznania	384
3. Fałszywe oskarżenie.....	386
4. Poplecznictwo	387
5. Przestępstwa polegające na uwolnieniu osoby pozbawionej wolności.....	388
6. Naruszenie zakazu sądowego	390
7. Znęcanie się jako przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości....	391
Pytania kontrolne i problemowe.....	392

Rozdział X

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu.....	395
1. Wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika.....	395
2. Kradzież i niszczenie urządzeń sieciowych lub trakcji elektrycznych	396
3. Propagowanie ustroju totalitarnego	396
4. Nawoływanie do przestępstwa lub pochwalanie przestępstwa	397

5. Przepięstwo udziału w grupie lub zwięzku przestępczym.....	398
6. Przepięstwa zwięzane z nielegalnym przekroczeniem granicy lub pobytem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.....	401
Pytania kontrolne i problemowe.....	402

Rozdział XI

Przepięstwa przeciwko ochronie informacji i dokumentom.....	403
1. Przepięstwa przeciwko ochronie informacji	403
2. Naruszenie tajemnicy korespondencji	406
3. Fałszerstwo dokumentu.....	407
3.1. Fałsz materialny dokumentu	407
3.2. Fałsz intelektualny dokumentu	409
Pytania kontrolne i problemowe.....	410

Rozdział XII

Przepięstwa przeciwko mieniu	411
1. Przepięstwa polegające na zaborze.....	411
2. Przywłaszczenie	415
3. Przepięstwa rozbójnicze	416
4. Oszustwo i jego postacie.....	419
5. Uszkodzenie lub zniszczenie rzeczy	421
6. Paserstwo	422
Pytania kontrolne i problemowe.....	423

Rozdział XIII

Przepięstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu	425
1. Karalne nadużycie zaufania.....	425
2. Oszustwo kapitałowe i ubezpieczeniowe	426
3. Korupcja gospodarcza.....	428
4. Pranie brudnych pieniędzy	430
5. Przepięstwa przeciwko wierzycielom	431
6. Utrudnianie lub udaremnianie przetargu publicznego.....	433
Pytania kontrolne i problemowe.....	434

Rozdział XIV

Przepięstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi...	435
1. Przepięstwa zwięzane z fałszowaniem pieniędzy oraz innych środków płatniczych.....	435
2. Fałszowanie znaków wartościowych oraz urzędowych.....	436
Pytania kontrolne i problemowe.....	436

Literatura podstawowa	437
Indeks rzeczowy	439

WYKAZ SKRÓTÓW

EKPC	- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. poz. 284 ze zm.)
k.c.	- ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2017 r. poz. 2204)
k.k. z 1969 r.	- ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. poz. 94 ze zm.)
k.k.s.	- ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2017 r. poz. 2226)
k.k.w.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 665 ze zm.)
Konstytucja RP	- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
k.p.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1904)
k.r.o.	- ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
k.w.	- ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
p.w.k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. poz. 554 ze zm.)
u.z.l.	- ustawa z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz.U. z 2017 r. poz. 125 ze zm.)

Część I

**NAUKA O PRZESTĘPSTWIE I ZASADACH
ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ**

Rozdział I

POJĘCIE PRAWA KARNEGO I JEGO PODZIAŁ

1. Pojęcie prawa karnego i jego cechy szczególne

Prawo karne jest jedną z gałęzi prawa, która obejmuje zespół norm określających zasady odpowiedzialności za przestępstwa, tj. czyny społecznie szkodliwe, zabronione przez ustawę pod groźbą kary (kryminalnej), a także środki reakcji na takie czyny (zarówno te o randze przestępstwa, jak i te, które nie są przestępstwami z powodu niepoczytalności sprawcy). Charakteryzuje się ono pewnymi specyficznymi cechami.

Po pierwsze, należy wskazać uniwersalizm prawa karnego. Nie reguluje ono bowiem jednej, ściśle określonej sfery stosunków społecznych, lecz wkracza we wszystkie dziedziny życia, normowane najczęściej również przez inne gałęzie prawa. O ile poszczególne gałęzie prawa regulują właściwe dla nich stosunki społeczne, o tyle **prawo karne wkracza we wszystkie spośród nich**. W szczególności przedmiotem regulacji prawa karnego są stosunki gospodarcze (por. rozdział XXXVI k.k.), dla których podstawową gałęzią prawa jest prawo cywilne i prawo handlowe. W prawie karnym znajdujemy również uregulowania odnoszące się do stosunku pracy (por. rozdział XXVIII k.k.). Wypada wskazać także stosunki z zakresu prawa rodzinnego, podlegające przede wszystkim regulacji w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (zob. rozdział XXVI k.k.).

uniwersalizm

Po drugie, trzeba wymienić subsydiarność prawa karnego, która polega na tym, że wkracza ono w stosunki społeczne regulowane przez właściwe dla nich gałęzie prawa tylko tam, gdzie dochodzi do tak poważnych naruszeń dóbr prawnych, że sankcje, które one przewidują, są niewystarczające. Oznacza to, że decyzja o wprowadzeniu do porządku prawnego zakazu określonego zachowania pod groźbą kary musi być zawsze poprzedzona wnikliwą analizą dotychczasowych instrumentów prawnych chroniących dobro naruszane lub narażane na niebezpieczeństwo. Jeśli w wyniku takiej analizy można dojść do konkluzji, że sankcje przewidziane w obowiązującym porządku prawnym za naruszenie lub

subsydiarność

narażenie określonego dobra na niebezpieczeństwo, w ramach właściwej dla tych dóbr gałęzi prawa (np. prawa cywilnego czy prawa pracy), są wystarczające, nie ma uzasadnienia dla kryminalizowania danych czynów. Oznacza to, że **ustawodawca nie ma swobody w kryminalizowaniu określonych zachowań**.

zasada *ultima ratio*

Po trzecie, inną cechą prawa karnego jest to, że nie ustala ono praw i obowiązków uczestników stosunków społecznych (jak np. prawo rodzinne, spadkowe, pracy) ani nie pełni funkcji organizatorskiej (jak np. prawo administracyjne), natomiast jest zespołem norm powinnościowych – zakazów i nakazów, których przekroczenie jest zagrożone sankcją karną. Jest ona najostrzejszą formą przymusu państwowego, wyrażającą potępienie czynu zabronionego i jego sprawcy. W tym ujęciu prawo karne bywa niekiedy określane jako „prawo granic” (zasada *ultima ratio* regulacji prawnokarnych). Sięganie przez ustawodawcę po sankcję karną musi być traktowane jako **ostateczność i poprzedzone szczegółową analizą dotychczasowych instrumentów** prawnych chroniących określone dobro w innych niż prawo karne gałęziach prawa, które ustawodawca chce uczynić przedmiotem prawnokarnej ochrony.

Zdarza się jednak, że prawo karne chroni samoistnie najważniejsze dobra społeczne niezależnie od tego, czy ich ochrona wynika z przepisów innych gałęzi prawa (samoistność prawa karnego), np. ochrona bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego państwa, wolności i nietykalności osobistej jednostki.

Prawo karne, jako dziedzina najgłębiej wkraczająca w prawa i wolności człowieka, musi mieć swe podstawy konstytucyjne (m.in. art. 42 ust. 1 Konstytucji RP). Konstytucja RP wyznacza również granice dopuszczalnej ingerencji prawa karnego w stosunki społeczne. Granice te określa **konstytucyjna zasada proporcjonalności**, wynikająca z przepisu art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Ustawodawstwo karne niespełniające tych warunków jest niekonstytucyjne, a jego moc obowiązująca może zostać zakwestionowana przez Trybunał Konstytucyjny.

2. Podział prawa karnego

Pojęcie prawa karnego może być rozumiane albo wąsko, albo szeroko. W wąskim ujęciu przez prawo karne rozumiemy zespół norm określających zasady odpowiedzialności karnej za czyny zabronione pod groźbą kary oraz środki

reakcji na te czyny. W tym ujęciu pojęcie prawa karnego jest tożsame z pojęciem **prawa karnego materialnego**.

W sensie szerokim przez pojęcie prawa karnego rozumie się obok **prawa karnego materialnego** również prawo **karne procesowe (formalne)** oraz **prawo karne wykonawcze**.

Procesowe prawo karne jest zespołem norm prawnych regulujących postępowanie w sprawach o przestępstwa, zmierzające do realizacji norm prawa materialnego, a przede wszystkim do rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej. Prawo to w szczególności określa naczelne zasady oraz warunki dopuszczalności (przesłanki) postępowania karnego, uprawnienia jego uczestników, stadia procesu, rodzaje rozstrzygnięć (wyroki, postanowienia) oraz środki ich kontroli (apelacja, zażalenie, sprzeciw, kasacja). Podstawowym źródłem prawa karnego procesowego jest ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.).

**prawo karne
procesowe**

Prawo karne wykonawcze jest zespołem norm prawnych regulujących wykonywanie kar, środków karnych i zabezpieczających, orzekanych w postępowaniu karnym na podstawie norm prawa karnego materialnego, prawa wykroczeń, a także egzekucję środków przymusu polegających na pozbawieniu wolności, stosowanych na podstawie przepisów prawa karnego procesowego (art. 1 k.k.w.).

**prawo karne
wykonawcze**

Między przepisami Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego oraz Kodeksu karnego wykonawczego zachodzą liczne związki. Przede wszystkim przepisy Kodeksu postępowania karnego są tak ukształtowane, aby zapewniały realizację norm prawa materialnego. Niekiedy granica między prawem materialnym a procesowym nie jest ostra. Tak np. instytucja warunkowego umorzenia postępowania karnego wykazuje mieszany, materialno-procesowy charakter. Z jednej strony jej istota, przesłanki i treść penalna są określone w Kodeksie karnym (art. 66–68), z drugiej zaś strony polega ona na warunkowym umorzeniu postępowania karnego, co implikuje wiele regulacji procesowych (art. 336, 341–342 i 549–551 k.p.k.). W Kodeksie karnym występują też przepisy o charakterze proceduralnym. Dotyczą one trybu ścigania przestępstw na wniosek pokrzywdzonego (np. kradzież na szkodę osoby najbliższej – art. 278 § 4 k.k.; groźba karalna – art. 190 § 2 k.k.) albo z oskarżenia prywatnego (np. zniesławienie – art. 212 § 4, zniewaga – art. 216 § 5). Wreszcie, w Kodeksie karnym zawarto również przepisy wykazujące związki z prawem karnym wykonawczym. Są to m.in. uregulowania dotyczące instytucji warunkowego zwolnienia (art. 77–82 k.k.), która ma mieszany charakter karno-materialny i wykonawczy. Należy tutaj też wymienić uregulowania dotyczące uznania kary ograniczenia wolności za wykonaną (art. 83 k.k.) czy uznania środka karnego za wykonany

Jerzy Lachowski – doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii WPiA UMK. Czynnny adwokat. Autor oraz współautor ponad 60 publikacji naukowych z zakresu prawa karnego materialnego oraz wykonawczego. Swoje zainteresowania badawcze koncentruje wokół zasad odpowiedzialności karnej, środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, a także przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, środowisku naturalnemu, wolności, rodzinie i opiece, mieniu, zasad wykonywania kar i środków karnych. Wiceprezes Towarzystwa Naukowego Prawa Karnego w Warszawie, członek Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego w Kaliszu oraz Association Internationale De Droit Penal.

Andrzej Marek – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, był profesorem zwyczajnym w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; wybitny specjalista z zakresu prawa karnego, prawa wykroczeń, kryminologii i wiktymologii; na jego bogaty dorobek naukowy złożyło się ponad 300 publikacji z tego zakresu.

Podręcznik zwięźle i przystępnie przedstawia najważniejsze zagadnienia z zakresu części ogólnej i szczególnej prawa karnego. Zawarte w Kodeksie karnym uregulowania zostały poddane analizie, wskazano na praktyczne implikacje ich zastosowania, poruszono zagadnienia sporne, zaproponowano konkretne rozwiązanie kwestii problemowych.

W czwartym wydaniu omówiono nowe typy przestępstw wprowadzone przez ustawodawcę, a także najważniejsze zmiany w części ogólnej Kodeksu karnego, dotyczące m.in.:

- instytucji obrony koniecznej (dodany art. 25 § 2a k.k.);
- przypadku przedsiębiorstwa;
- tzw. zbrodni vatowskich;
- zaostrzonej odpowiedzialności karnej za przestępstwo niealimentacji;
- zaostrzonej odpowiedzialności karnej za przestępstwa komunikacyjne.

Treść opracowania wzbogacają przykłady, które obrazują wybrane instytucje w celu łatwiejszego ich zrozumienia. Pytania kontrolne pozwalają na zweryfikowanie zdobytej wiedzy. Poruszanie się po podręczniku ułatwiają hasła brzegowe oraz indeks rzeczowy.

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla studentów prawa i administracji. Będzie stanowić niezastąpioną pomoc w przygotowaniu do egzaminu z prawa karnego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788381242455 W04P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8124-245-5

9 788381 242455